

Sosiaali- ja
terveysministeriö

HE sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:n muuttamisesta

Hallitussihteeri Sonja Jantunen ja sosiaalineuvos Juha
Luomala

Tausta ja valmistelu

- Pääministeri Orpon hallituksen kehysriihessä päätettiin sosiaalityöntekijän sijaisina toimivien kelpoisuusvaatimusten muuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden ja lastensuojelun riittävyysvarmistamiseksi → tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä toimimisen mahdollistaminen myös sosiaalityön opintoja avoimessa yliopistossa ja sivuaineena suorittaneille
- Kehysriihen päätöksen mukaan säädösmuutoksella vahvistetaan julkista taloutta säästämällä vuoden 2025 alusta 2 miljoonaa euroa hyvinvointialueiden yleiskatteellisesta rahoituksesta.
- Valmisteltu virkatyönä STM:ssä, yhteistyötä OKM:n ja VM:n kanssa. Kiireellisen valmisteluaikataulun vuoksi ei ole ollut mahdollisuutta työryhmätyöskentelyyn. Valmistelun tueksi pyydetty tietoja hyvinvointialueiden sosiaalityön professiojohtajilta, KT:ltä, Sosnetiltä sekä Valviralta ja aluehallintovirastoilta.

Tiivistelmä muutoksista vuosien aikana

Lain voimaantulon jälkeinen tulkinta	Sosiaali- ja terveysministeriön antama ohje myöhemmin vuonna 20217	Vuonna 2023 Valviran verkkosivuilla ollut ohjetta muutettiin	HE sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:n muuttamisesta
Sosiaalityöntekijän <u>ammattissa</u> voi tilapäisesti toimia enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön aineopinnot ja käytännön harjoittelun. (StV:n mietinnön mukaisesti) Valvira julkaisi syyskuussa vuonna 2017 soveltamisohjeen, jonka mukaan ammattihenkilölain 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun sosiaalityöntekijän ammattiin opiskelevan henkilön tulee olla kirjoilla oppilaitoksessa, jossa voi suorittaa sosiaalityöntekijän laillistamiseen oikeuttavat opinnot. Kyseinen tulkintakäytäntö ei katsonut avoimen yliopisto-opetuksen opiskelijoiden sisältyvän pykälän soveltamisalaan.	Sosiaalihuollon ammattihenkilölain 12 §:n 1 momenttia tulisi soveltaa siten, että sosiaalityöntekijän ammattiin opiskelevalla tarkoitettaisiin sosiaalityötä pääaineena yliopistossa opiskelevien lisäksi sellaisia henkilöitä, jotka ovat suorittaneet hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot ja käytännön harjoittelun avoimessa yliopisto-opetuksessa. edellyttävät, että opiskelija on ennen avoimen yliopiston opintoja suorittanut esimerkiksi sosionomin tutkinnon tai sosiaalialalle soveltuvan ylemmän yliopistollisen tutkinnon	Sosiaalityöntekijän tehtävissä voi toimia tilapäisesti enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön aineopinnot ja käytännön harjoittelun.	Sosiaalityöntekijän <u>tehtävissä</u> voi tilapäisesti toimia enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelun. Oikeus toimia enintään vuoden ajan tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä olisi myös henkilöllä, joka olisi suorittanut sellaisen soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on sisällynyt tai jonka lisäksi on suoritettu hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelu taikka jolla on soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ja sosiaalityön perus- ja aineopintojen lisäksi riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito
	Työnantajan on huolehdittava siitä, ettei laissa säädettyä enimmäisaikaa ylitetä ketjuttamalla sijaisuuksia tai muulla vastaavalla tavalla. Enintään vuoden määräaika pysynyt tulkinnanvaraisena	Enintään vuoden määräaika pysynyt tulkinnanvaraisena	Uusi momentti, jonka mukaan määräaika voidaan ylittää enintään vuodella kerrallaan, jos se on välttämätöntä asiakasturvallisuuden ja palveluiden saatavuuden taikka jatkuvuuden kannalta tai muusta erityisestä syystä.

2018 Apulaisoikeuskanslerin sijainen katsoi, että avoimessa yliopisto-opetuksessa opiskelun lukeminen säännöksessä mainituksi sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeluksi on vähintäänkin tulkinnanvaraista, ellei peräti säännöksen sanamuodon vastaista.

Kesällä 2024 apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa kanteluun huomioi nyt valmisteltavana olevan lakimuutoksen ja toteaa, että ennen lain voimaantuloa ei ole perusteltua muuttaa säännöksen vakiintunutta tulkintaa sellaisena kuin tulkintaa on noudatettu ennen Valviran verkkosivujen päivitystä vuonna 2023. Lisäksi kesällä 2024 apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi ratkaisun, jossa todettiin, että olisi perusteltua nyt käynnissä olevan lakimuutoksen yhteydessä selkiinnyttää oikeustilaa aikarajan osalta.

Esityksen tavoitteet

- Esityksellä turvattaisiin sosiaalihuollon henkilöstön sekä sosiaalihuollon palveluiden, kuten lastensuojelun riittävyyttä ja saatavuutta. Parantamalla sosiaalityöntekijöiden sijaisten saatavuutta helpotettaisiin akuuttia sosiaalityöntekijöiden henkilöstöpulaa sekä varmistettaisiin erityisesti kriittisten sosiaalipalveluiden ja asiakkaiden oikeuksien toteutuminen tilanteessa, jossa sosiaalityön tutkinnon suorittaneita ja sosiaalihuollon palvelulainsäädännön kelpoisuusehdot täyttäviä työntekijöitä ei olisi saatavilla.
- Esityksellä lisäksi tuettaisiin sosiaalihuollon ammattihenkilöiden välistä työnjakoa mahdollistamalla ammattihenkilöiden työpanoksen keskittäminen koulutusta ja osaamista vaativiin tehtäviin.
- Ehdotetulla muutoksella tavoitellaan kehysriihen päätöksen mukaisesti julkisen talouden vahvistamista säästämällä vuoden 2025 alusta lähtien 2 miljoonaa euroa hyvinvointialueiden yleiskatteellisesta rahoituksesta.
- Vuoden määräaikaan ehdotetaan poikkeamismahdollisuutta, joka selkeyttäisi siihen liittyneitä tulkintavaikeuksia.
- Esityksessä ehdotetaan lisäksi tilapäisenä sosiaalihuollon ammattihenkilönä toimimista koskevien käsitteiden täsmentämistä, millä yhdenmukaistettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännössä käytettyjä käsitteitä ja niiden johdonmukaista käyttöä sekä selkiytettäisiin laillistetun ammatin harjoittamisen ja laillistetun ammattihenkilön tehtävissä tilapäisesti toimimisen eroa.

Keskeiset ehdotukset

- Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:ssä säädetään oikeudesta toimia sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön tehtävissä tilapäisesti. Esityksessä ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että oikeus toimia enintään vuoden ajan tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä olisi myös henkilöllä, joka olisi suorittanut sellaisen soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on sisältynyt tai jonka lisäksi on suoritettu hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelu taikka jolla on soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ja sosiaalityön perus- ja aineopintojen lisäksi riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito.
- Tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiva henkilö toimisi nykysäätelyn mukaisesti laillistetun sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena.
- Esityksessä ehdotetaan lisättävän sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:ään uusi momentti, jonka mukaan tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimimisen määräaika voidaan ylittää enintään vuodella kerrallaan, jos se on välttämätöntä asiakasturvallisuuden ja palveluiden saatavuuden tai jatkuvuuden kannalta taikka muusta erityisestä syystä. Muuna erityisenä syynä voitaisiin pitää sitä, että tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiva henkilö olisi valmistumassa lähiaikoina.
- Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:ssä käytettyjä käsitteitä.
- Esityksessä ehdotetaan lisäksi tehtävän sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusreksteriä koskevaan 16 §:ään esityksestä johtuvat muutokset.
- Muutokset selkeyttäisivät aiemmin tulkinnanvaraisina pidettyjä opiskelijan määritelmää sekä vuoden määräaika

Keskeiset vaikutukset

- Varmistettaisiin riittävien sosiaalipalvelujen toteutuminen tilanteissa, joissa koulutus- ja kelpoisuusvaatimukset täyttäviä sosiaalityöntekijöitä ei olisi saatavilla
- Parannettaisiin ammattihenkilöiden välistä työnjakoa mahdollistamalla keskittyminen koulutusta ja osaamista parhaiten vastaaviin tehtäviin → sosiaalityöntekijöiden työpanos vaativissa tehtävissä, kuten asiakkaiden perusoikeuksien kannalta merkittävien päätösten tekemisessä
- Asiakkaiden oikeusturvan varmistaminen ja perusoikeuksien turvaaminen
- Oikeustilan selkeyttäminen voisi vähentää viranomaisten ja palvelujärjestelmän kuormitusta
- Kehysriihen säästövaikutusten toteutuminen → kustannushyötyjen realisoituminen riippuisi hyvinvointialueiden ja Helsingin toimista.
- Tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien henkilöiden osalta valvontaviranomaiset havainneet olennaisia osaamispuutteita, liian vaativia työnkuvia sekä puutteita johdon ja valvonnan järjestämisessä → asiakasturvallisuuden, asiakkaiden oikeusturvan ja palveluiden saatavuuden vaarantuminen -> Työntekijän tulee aina varmistua siitä, että työntekijällä on tehtävien kannalta riittävä koulutus, kokemus ja ammattitaito ja että tilapäisenä sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiville henkilöille on järjestetty asianmukainen johto ja valvonta, joka tosiasiallisesti pystyy puuttumaan toiminnassa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin tai asiakasturvallisuuden vaarantumiseen. Lisäksi tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien henkilöiden tehtävät tulisi määrittää heidän yksilöllisen osaamisensa ja tilanteen asettamien tarpeiden mukaisesti.
- Voisi vaikuttaa kielteisesti sosiaalityöntekijöiden veto- ja pitovoimaan sekä sosiaalityöntekijöiden tutkinto-opiskelijoiden motivaatioon valmistua ajoissa. Myös tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivilla ei olisi enää painetta siirtyä tutkinto-opiskelijaksi.
- Tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävissä toimimista koskevan sääntelyn useat muutokset (AML-uudistus) ja soveltamiskäytännön muutokset lyhyellä aikavälillä voisivat lisätä tilapäiseen toimimiseen liittyvää tulkinnanvaraisuutta entisestään.

Oikeus toimia tilapäisesti sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön tehtävissä

Sosiaalityöntekijän tehtävissä voi tilapäisesti toimia enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelun. Oikeus toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä enintään vuoden ajan on myös henkilöllä, joka on suorittanut sellaisen soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon, johon on sisällynyt tai jonka lisäksi on suoritettu hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelu taikka jolla on soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon ja sosiaalityön perus- ja aineopintojen lisäksi riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito. Tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiva henkilö toimii laillistetun sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena.

Muun laillistetun ammattihenkilön tehtävissä voi toimia tilapäisesti enintään vuoden ajan sellainen kyseiseen laillistetun ammattihenkilön ammattiin opiskeleva tai sosiaalialalle soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jolla on riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito.

Tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävissä toimivaan henkilöön sovelletaan tällöin soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä. Tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävissä toimimisen edellytyksistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivalla henkilöllä ei ole sosiaalityöntekijälle säädettyä oikeutta päättää kiireellisissä tapauksissa tahdosta riippumattoman huollon antamisesta tai siihen liittyvistä toimenpiteistä.

Ulkomailla tutkinnon suorittaneen oikeudesta toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävissä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu määräaika voidaan ylittää enintään vuodella kerrallaan, jos se on välttämätöntä asiakasturvallisuuden ja palveluiden saatavuuden tai jatkuvuuden kannalta taikka muusta erityisestä syystä.

16 §

Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

4) sellaisen laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattiin opiskelevan henkilön, tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivan henkilön tai muun tilapäisesti sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön tehtävissä toimivan henkilön, jolle Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on antanut valvontatoimenpiteenä huomautuksen, kirjallisen varoituksen tai turvaamistoimenpiteen, nimi, henkilötunnus ja kotiosoite sekä tiedot edellä tarkoitetusta valvontatoimenpiteestä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.